

A képmás polgári jogi védelme és a hazai szabályozás alapvonalainak áttekintése európai példákon át

Az új Polgári Törvénykönyv a korábbi bírói gyakorlatot alapul véve alakította át a személyhez fűződő jogokra vonatkozó szabályozást. Jelen írás a képmás védelmét ellátó új szabályt elemzi, valamint nemzetközi példákkal állítja párhuzamba azt. A korábbi szabályozáshoz képest a változások értelmezése miatt az írás különösen aktuális.

Bevezetés

A személyhez fűződő jogok – vagy az új Polgári Törvénykönyv (Ptk.) terminológiájával élve: a személyiségi jogok – védelme az ember személyiségének integritását biztosítja, az integritás pedig a jogképességből ered, amely minden embert születésétől fogva megillet. E jogok keretében mindenkinek jogában áll hozzájárulni ahhoz vagy megakadályozni azt, hogy róla felvétel készüljön, illetve a már elkészített fényképfelvétel nyilvánosságra kerüljön. A közszereplés bizonyos eseteit és a tömegfelvételeket leszámítva az adott személyről készített képfelvétel elkészítéséhez és nyilvánosságra hozatalához az érintett hozzájárulása szükséges, ez a hozzájárulás pedig kizárja a jogsértést.¹ Napjainkban azonban az ember magánéletének, képmásának média általi tiszteletben tartása meglehetősen háttérbe szorult, és sokszor előfordul, hogy az érintett tudta és kifejezett hozzájárulása nélkül készítenek vagy tesznek közzé róla sértő képsorozatot. A fényképezőgép és a televízió általi képrögzítés elkülönítette egymástól a „vizuális képmást” és a valódi képmást, és lehetővé tette a képek tömeges termelését is (Viera, 1988: 135).

2014. március 15-én hatályba lépett az új Polgári Törvénykönyv, amelynek a képmás és a hangfelvétel védelmére vonatkozó rendelkezése a korábbi rendelkezéssel ellentétben kötelezővé teszi a felvétel elkészítéskor az érintett személy hozzájárulását. Újdonság továbbá, hogy az új Ptk. rögzíti a bírói gyakorlat által a közszereplőket megillető személyiségi jogok védelmének feltételeit, és a szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül teszi korlátozhatóvá azokat a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása során.² (Az új Ptk. hatályba lépését megelőzően az Alkotmánybíróság II/1193/2013 számú határozatával megsemmisítette a korábban e szakaszban a korlátozás további feltételül szabott „méltányolható közérdek” kitétel, mert a testület véleménye szerint az említett feltétel szabályozásba iktatása egyebek között sértene az Alaptörvény IX. cikkében foglalt szólás- és sajtószabadságot.)

Az új szabályozás bevezetése hatalmas felháborodást váltott ki a sajtó képviselői körében. Véleményük szerint ugyanis komoly veszélyeket jelenthet a sajtófotózásra nézve, ha már a kép elkészítéséhez be kell szerezni az érintettek hozzájárulását.³ Fontos megemlíteni továbbá, hogy az új Ptk. személyiségi jogi jogsérelem esetén sérelemdíj fizetéséről rendelkezik, amelynek megállapításához a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.⁴ Mindez azt jelenti, hogy személyiségi jogi sérelem (így például a jogellenesen készített kép- és hangfelvétel) esetén nem szükséges bizonyítani a bekövetkezett hátrányt, annak megállapítása nélkül is megítélhető a sérelemdíj. A jelen írás célja a képmás védelmét érintő korábbi és hatályos rendelkezések alapjainak, kritizált elképzeléseinek elméleti kontextusba helyezése, áttekintése, valamint a külföldi szabályozási megoldások egyes példáinak bemutatása.

1 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 80. szakasz.

2 A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, 2:44 szakasz (a továbbiakban: új Ptk).

3 Lásd A KIM védi az aggályos fotószabályozást. http://index.hu/belfold/2013/06/19/a_kim_megved_i_az_aggalyos_fotoszabalyozast/. (megjelent: 2013. június 19, utolsó letöltés: 2013. január 21.).

4 Uo. (2: 53).

A személyiségi jogok, valamint a képmáshoz való jog szabályozása és a szólásszabadság összefüggései

A szólás- és a véleménynyilvánítás szabadsága mindenkit megillet, ezzel együtt azonban a véleménynyilvánításhoz való jognak tiszteletben kell tartania mások személyiségi jogait is. Ugyanakkor a személyiségi jogok védelme is csak feltételekkel érvényesülhet, mert azok korlátlan védelem alá vonása éppúgy káros lehet a szólásszabadságra nézve, mint a megfelelő mértékű korlátozás hiánya. Azt mondhatjuk tehát, hogy sem a képmáshoz való jog, sem a sajtószabadság nem élvez előnyt a másikkal szemben, az azonban igaz, hogy e jogokat a „megfelelő egyensúly” elérése érdekében az adott eset körülményeit is figyelembe véve mérlegelésnek kell alávetni (Abasins, 2012: 4). A képmáshoz fűződő személyiségi jog a szabad szólással szemben gyakran a közönség tájékozódásához fűződő jogára, valamint a közérdekre való hivatkozással vonható korlátozás alá. A modern jogrendszerekben az egyensúlyozás racionális mércéjét jogszabályi keretek között a bírói gyakorlat alakítja. A jogi kereteket meghatározó normának értéktartalma van, és a jogi norma tartalma értékelést fejez ki. Ennek ontológiai forrása a társadalmi lét gyakorlata (Peschka, 1976: 572–574). A személyiség egyes elemei védelmének jogi lehetőségeiről és szükségszerűségéről, valamint védelmének módjáról nincs közmegegyezés, sőt a folyamatos technikai fejlődés újabb és újabb kérdéseket vet fel az elmélet és a gyakorlat szempontjából egyaránt. Örök dilemma továbbá, hogy a szólásszabadságot érintő törvényi rendelkezés, illetve a személyiségi jogokat a szólásszabadsággal szemben védelmező jogszabályi előírások mennyiben képesek hatékonyan elérni a céljukat és védelmezni az ember személyiségét. A legtöbb európai országban a képmás védelme része a polgári jogi rendszernek, továbbá védelmét a bírói gyakorlat is alakítja. A jogszabályi rendelkezéseket és a jogalkalmazási gyakorlatot azonban minden országban együtt érdemes vizsgálat alá vonni, mert egy nem egyértelmű jogszabályi környezetben is lehet megfelelő jogalkalmazással a sajtószabadságot tiszteletben tartó gyakorlatot kialakítani. A témában egyértelműen állást foglalni a jogalkotó és a jogalkalmazó, ezen felül pedig az egész társadalom számára nehézséget jelent.

A védett jogi tárgy: a személy képmása

Vannak értékek, amelyeket a jog nevesítetten is véd, így az emberi test épségét és egészséges működését, az ember által kialakított személyes életteret, az ember külső megjelenését, mind fizikai valóságában (képmás, hang), mind a társadalomban róla kialakult kép minősége alapján, az ember egyenlőségét, a mindenkit azonos mértékben és módon megillető emberi személyiségét (Petrik, 2001: 41–43). A képmás és a hangfelvétel az ember külső megjelenése, a személyiség megnyilvánulása a külvilág felé. Az ember külső megjelenése közvetetten kifejezi a személyiség belső sajátosságait is, az ember jellemét, értelmi és érzelmi világát, indulatait, a személy társadalmi szerepét, ezáltal az egyed megkülönböztetésének és azonosításának nélkülözhetetlen eszköze és feltétele, a személyiség megvalósítását és érvényesítését szolgálja. Ez a tény teszi lehetővé és szükségessé a jogi védelmet abban a körben, amelyben a jogi eszközök alkalmazhatók (Törő, 1979: 568).

A képmáshoz fűződő jog tárgya az egyénről készült kép, amely a Legfelsőbb Bíróság szerint az ember személyiségének, külső megjelenésének valamilyen műszaki eszközzel való bemutatása. A képmás és a hangfelvétel a fentiekből következően szükségképpen valamilyen hordozóeszközön jeleníti meg az ember személyiségének egy lényeges momentumát.⁵

Az ember képmását különböző jogágak, jogterületek védelmezik. A korábbi Ptk. 80. §-a személyhez fűződő jogként deklarálta a képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jogot. A képmással és a hangfelvétellel kapcsolatban szükségszerűen megvalósuló adatkezelés szabályait az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény⁶ tartalmazza. Ezen kívül a Polgári perrendtartásról szóló törvény⁷ és a Büntetőeljárásról szóló törvény⁸ is részletes szabályokat tartalmaz a bírósági tárgyaláson történő felvételkészítésről (Boronkay, 2013: 111).

5 EBH 2012.P.16.

6 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.

7 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról.

8 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.

Az új szabályozás alapvonalai: a képmás elkészítéséhez és felhasználáshoz való hozzájárulás követelménye

A korábbi Polgári Törvénykönyv rendelkezése szerint a személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés. Képmás nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges. E rendelkezéseket a többi kapcsolódó rendelkezéssel együtt kellett értelmezni. Így a korábbi Polgári Törvénykönyv 75. §-a értelmében a személyhez fűződő jogokat nem sérti az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, feltéve, hogy a hozzájárulás megadása társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet. A személyhez fűződő jogokat egyébként korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

Az új Ptk. a bevezetőben említettek szerint a korábban hatályos Ptk. rendelkezéseit egyértelművé teszi – tulajdonképpen szűkíti a felvételkedítés törvényes lehetőségét – azáltal, hogy a korábbi bírói gyakorlat értelmezését beemelve kifejezetten arról rendelkezik, hogy már a képmás, a hangfelvétel hozzájárulás nélküli, illetve egyéb okból jogszerűtlen elkészítése is jogsértő lehet, nem csupán a felvétel közzététele, „visszaélésszerű felhasználása”.⁹ A nyilvánosságra hozatallal – az új Ptk. a szóhasználatában felhasználással – kapcsolatban megjegyzendő, hogy a korábbi rendelkezésekre épülő bírói gyakorlathoz hasonlóan az új Ptk. rendelkezéseinek fényében is jogsértő lehet majd egyebek között a képmás, a hangfelvétel forgalmazása, kiállítása, sokszorosítása és a képmás sugárzása is. Ugyanakkor a hozzájárulás (mind a felvétel elkészítéséhez, mind közzétételéhez) az új szabályok értelmében is kizárja a jogsértést.

A hozzájárulás eddig sem volt és a jövőben sem lesz alakíthatóhoz kötve (így a hozzájárulás kifejezhető akár ráutaló magatartással is), és csak a felvételen szereplő személy jogosult megadni. (A hozzájárulást cselekvőképtelenek esetében a törvényes képviselő pótolja). Az új szabályozás egyik legnagyobb kritikája azonban nem a hozzájárulás módjában, hanem abban áll, hogy azt előírja már a felvétel elkészítésekor is, és hogy az elkészítéséhez adott hozzájárulás nem jelenti egyben a felhasználás engedélyezését is. Ez utóbbi tulajdonképpen önálló, a felvétel készítésétől független részjogosultságként jelenik meg. Az új szabályozás bevezetését ellenzők szerint a hozzájárulást előzetesen beszerezni gyakorlatilag lehetetlen, vagyis ha lehetséges is, nagymértékben befolyásolná a riportfotózás hatékonyságát, amely így tulajdonképpen a sajtófotózás és egyben a sajtószabadság lényegét is veszélyezteti. Ugyanakkor az új rendelkezés nem hat teljes mértékben az újdonság erejével. A bíróság már korábban is kimondta és ítélezési gyakorlatában alkalmazta, hogy a képmás és a hangfelvétel jogának megsértése nemcsak az engedély nélküli nyilvánosságra hozatallal valósulhat meg, hanem a felvétel készítésével is, ha valaki az érintett engedélye nélkül hatol be a személyiség magánszférájába.¹⁰ A korábban megadott hozzájárulás alapján felhasznált fénykép újbóli hozzájárulás nélküli felhasználása önmagában is jogsértést valósít meg.¹¹ Az új szabályozás azonban – szintén a bírói gyakorlatot alapul véve – tartalmaz kivételeket, így nincs szükség hozzájárulásra nyilvános közszereplés és tömegfelvétel készítése és közzététele esetén. (Ez utóbbiak értelmezését a következő pontban tárgyaljuk.)

Nem Magyarország az egyetlen állam, ahol a fénykép elkészítéséhez és felhasználásához egyaránt szükséges az érintett hozzájárulása. Így például a felvétel elkészítéséhez ugyancsak engedélyt kell kérni a felvételen szereplő személytől Franciaországban,¹² Svájcban,¹³ Csehországban¹⁴ és Németországban.¹⁵ Az egyes országokban kivételeket is találunk az érintett hozzájárulásának kötelezettsége alól. Így például Csehországban a 2014 januárjában hatályba lépett új Polgári Törvénykönyv szerint nem kötelező az érintett személy beleegyezése, ha a felvételt művészeti vagy tudományos célra vagy hír bemutatására használják fel.¹⁶ Németországban a felvétel közzétételéhez azonban

9 Új Ptk, 2:48 szakasz.

10 BH 1985. 57.

11 BH1995.632.I. pont.

12 Le Code civil des Français a été promulguée le 21 mars 1804, 9. szakasz.

13 Swiss Civil Code, 28. szakasz.

14 Law No. 89/2012 Coll. Civil Code, 12. szakasz.

15 Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie (Kunsturheberrechtsgesetz – KUG) vom 9. Januar 1907 (RGBl. S. 7, BGBl. III 440–3) 22–23. szakasz.

16 Act No. 89/2012 Coll. the Civil Code, 88–89. szakasz.

szükséges az érintett engedélye, kivéve, ha közszereplőről van szó, vagy ha olyan tömegfelvételtől van szó, ahol a rajta szereplő személy jelentéktelen vagy véletlen szereplője a képnek, vagy ha a fénykép nyilvános gyűlésen, tüntetésen, felvonuláson vagy hasonló eseményen készült, és a személy nincs külön kiemelve, valamint ha a közzététel művészeti célokat szolgál.

A közszereplő fényképe

Az új szabályozás egyértelműen kimondja, hogy sem a képmás elkészítéséhez, sem közzétételéhez nem kell a felvételen szereplő személy hozzájárulása, ha a kép nyilvános közszereplés alkalmával készült és tömegfelvételt jelenít meg.¹⁷ Ugyanakkor a közszereplők személyiség-védelmét erősítve és bírálhatóságukat (esetleg képmásuk közzétételének lehetőségét) korlátok közé szorítva egy megelőző bekezdésben a jogalkotó külön rendelkezik a közszereplők személyiségvédelméről, kimondva, hogy a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.¹⁸ (A Ptk. tervezete szerint a korlátozás korábbi feltételeként említett méltányolható közérdek szabályozásba iktatásának indoka a jogalkotó szerint nem más, mint a közügyek vitatásának szabadsága – ez az, ami a személyiségi jogi védelem alacsonyabb szintjét igazolta volna. Egyesek szerint azonban a legnagyobb veszedelmet a közérdeknek az alapjogok eszméjével szembeni konfliktusos természete jelenti, az, hogy a közérdek az individuum jogának nyilvánvalóan ellentéte, és noha értelmezése nem kivétel nélkül reménytelen feladat, általánosságban veszedelmes kibúvója az államot kötelező alapjogoknak (Majtényi, 2013: 4). Szabó Máté, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az alkotmánybírósághoz intézett indítványában például arra hivatkozott, hogy a jogbiztonság követelménye szempontjából már maga a „méltányolható” jelző is nehezen értelmezhető. Rámutatott arra, hogy a közéleti tevékenység kritikája minden esetben közérdek, nélkülözhetetlen a közvélemény szabad alakítása, a plurális demokrácia működése szempontjából. Szabó Máté szerint a közszereplést vállalóknak el kell fogadniuk, hogy a sajtó figyelemmel kíséri cselekedetüket. Nagyobb türelmet kell tanúsítaniuk tevékenységüket bíráló megnyilvánulásokkal szemben.¹⁹ Az Alkotmánybíróság a bevezetőben említettek szerint döntött, és a „méltányolható közérdek” kitélt megsemmisítette, így a feltétel az új Ptk. szövegébe már nem került be.)

Sem a korábbi, sem a bevezetett szabályozás nem rendelkezik arról, hogy mit tekintünk nyilvános közszereplésnek vagy tömegfelvételnak, amelyek esetében nem szükséges a képfelvételen szereplő hozzájárulása. A gyakorlat és a jogirodalom inkább a közszereplő személyének meghatározásával foglalkozott, és úgy foglalt állást, hogy valamely nyilvános eseményen, rendezvényen, nyilvános összejövetelen, gyűlésen aktív szerepet vállaló személy közszereplőnek minősül, így e személyeknek bizonyos feltételek megléte esetén nem szükséges a hozzájárulásuk a fényképük közzétételéhez (Tattay, 2007: 267). Az értelmezésnek fő eleme a nyilvánosság előtti részvételre vonatkozó szándék és a célzat mások felé való közvetítésre (Petrik, 2013: 190). A nyilvános közszereplésnek nem szükséges országos szinten megvalósulnia,²⁰ és nem szükséges, hogy a köz érdekében történjen, elég csupán az adott személy fellépése a közszereplés szándékával.²¹

A nyilvános események passzív résztvevőinek közszereplőnek minősítéséről, így hozzájárulásuk szükségességéről ugyanakkor mindig is megoszlottak a vélemények. Egyesek szerint nem minősül közszereplésnek, ha valaki résztvevője valamely nyilvánosság előtt zajló eseménynek (Petrik, 2001: 138), mások szerint viszont ez az álláspont nem fogadható el (Majtényi, 2006: 115). A jogalkalmazás szerint ugyanakkor a képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről, rendezvényekről, táj- és utcarészletekről készült felvételekre, amikor tehát az ábrázolás módja nem egyéni, amikor a felvétel összhatásban örökíti meg a nyilvánosság előtt lezajlott eseményeket.²² A bírói

¹⁷ Új Ptk, 2:48 szakasz.

¹⁸ Új Ptk, 2:43 szakasz.

¹⁹ AJB-2249/2013.

²⁰ Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.21.929/2010/6, (LB-H-PJ-2011-102).

²¹ Győri Ítéletábla ÍH2007.160.

²² BH1985. 17.

gyakorlat szerint a magánszemély bizonyos mértékben lemond magánszférája védelméről, ha közéleti, nyilvános eseményen vesz részt, akár passzív szemlélőként. Képmásának visszaélészerű, sérelmet okozó nyilvánosságra hozatala azonban ekkor sem megengedett, az őt a tömegből kiemelő, felismerhetővé tevő – de egyébként nem sérelmes – közzétételhez engedélye nem szükséges.²³ A Kúria szerint továbbá szereplésnek, ezen belül közszereplésnek az egyén önkéntes elhatározásán, autonóm döntésén alapuló olyan politikai, társadalmi, művészeti tevékenység, megnyilvánulás tekinthető, amelyet egy meghatározott cél, szűkebb vagy tágabb értelemben a helyi közösség vagy a társadalom életének befolyásolása érdekében fejt ki.²⁴

A hatályba lépett Ptk. kifejezetten rendelkezik arról, hogy tömegfelvétel esetében sem szükséges a felvételen szereplő személy hozzájárulása. A jogalkalmazási gyakorlat szerint tömegfelvételtől akkor beszélünk, amikor fizikai képtelenség több száz, esetleg ezer személytől a felvétel közléséhez vagy készítéséhez hozzájárulást kérni. A tömegfelvételnek egyrészt olyan eseményen kell készülnie, ahol szokásos a fénykép-, a film- és a tévéfelvétel készítése, tehát aki azon részt vesz, számolnia kell azzal, hogy személyét megörökítik, másrészt a tömegfelvétel készülhet olyan helyen is, ahol szokásosan nem lehet a felvétellel számolni. Ekkor azonban már egyes személyek kiemelésére, felismerhető ábrázolásukra csak a hozzájárulásukkal kerülhet sor (ami történhet ráutaló magatartással is). A hallgatóságos hozzájárulás azonban csak akkor állapítható meg, ha az ábrázolt személy tudott arról, hogy őt fényképezik. A tömegfelvétel azonban csak célja által indokoltan használható fel, tehát a sporteseményről, a gyűlésről történő tájékoztatás céljából. Ez különösen vonatkozik a tömegből kiemelt személyiségről készített felvételre, amelyet később önállóan, különösen a tömegeseményen való részvételtől eltérő gondolat illusztrálására nem szabad felhasználni (Petrik, 2013: 191).

Számos európai állam kifejezetten is rendelkezik a közszereplők képmásának védelméről. Németországban például engedély nélkül közzétehető a képmás kortárs történelmi személyiség képviselőjéről készült felvétel esetén.²⁵ Olaszországban nem szükséges az ábrázolt személy beleegyezése, ha képmásának felhasználását közszereplői minősége, állami tisztségviselői mivolta vagy az igazságszolgáltatás működése igazolja, és ha az tudományos, oktatói vagy kulturális célból történik, illetve ha a felhasználás közérdeklődésre számot tartó vagy nyilvános eseményekkel és tényekkel kapcsolatos.²⁶ Lengyelországban sem szükséges a hozzájárulás egy közismert személyről készült felvétel elkészítéséhez, ha a felvétel a közéleti, a politikai, a szociális vagy a szakmai tevékenységével kapcsolatban készült, sem olyan felvétel közzétételéhez, amelyen a személy csak a kép részleteként szerepel, például tájkép, nyilvános esemény vagy gyűlés esetében.²⁷ Portugáliában sem szükséges az érintett hozzájárulása, ha a közzététel igazolható a személy társadalmi vagy politikai szerepvállalásával, a rendőrség vagy az igazságszolgáltatás elősegítésével, tudományos, kulturális vagy oktatási célra való felhasználással, továbbá ha a felvétel közérdeklődésre számot tartó nyilvános helyen vagy eseményen készült. A rendelkezés ugyanakkor hozzáteszi, hogy a képmás felhasználása egyik esetben sem sértheti az ábrázolt személy hírnevét, becsületét vagy társadalmi megítélését.²⁸ Spanyolországban a képmásvédelem joga nem tiltja a másról készült felvétel megszerzését, sokszorosítását vagy bárminemű közzétételét, amennyiben az ábrázolt személy közfeladatot lát el, közismert személy, vagy munkájából adódóan nyilvános szereplő, ha a felvétel közterületen vagy nyilvános helyen készült.²⁹

A rendőrök képmásának közzététele

A 2006-os zavargások következtében előfordult rendőri túlkapások miatt egy közfeladatot ellátó rendőr arcképének bemutatása életre hívott számos kérdést: Közszereplő-e a rendőr? Ha igen, akkor közfeladatának ellátásáról készült fényképe a hozzájárulása nélkül közzétehető-e?

23 BH1997. 578. sz. eseti döntés.

24 1/2012. számú BKMPJE határozat.

25 KUG 22. szakasz.

26 Law for the Protection of Copyright and Neighboring Rights (Law No. 633 of April 22, 1941). 97.

27 Law No. 83 of February 4, 1994 on Copyright and Neighboring Rights (as last amended on October 21, 2010) 81.

28 Portuguese Civil Code 79 (2).

29 Ley Orgánica 1/1982, de 5 de mayo, sobre protección civil del derecho al honor, a la intimidad personal y familiar y a la propia imagen.

A Kúria egy korábbi döntésében nyilvános közszereplésnek minősítette azt a tájékoztatást, amelyet rendőrségi vezető a sajtó munkatársának adott a rendőrség munkájával kapcsolatban, és kifejtette, hogy nem sért ezért személyiségi jogot, ha a nyilatkozó képmását a hozzájárulása nélkül a nyilatkozatot tartalmazó újságcikk mellékleteként nyilvánosságra hozzák.³⁰ Ugyanakkor a Fővárosi Ítéletábla kifejtette, hogy a szolgálatban, hivatalos személyként rendőrségi akcióban részt vevő személyek (rendőrök) nem tekinthetők közszereplőnek a közterületen foganatosított intézkedésük és munkájuk elvégzése során, annak ellenére sem, hogy tevékenységüket a nyilvánosság előtt, közterületen végzik. Ezért képmásuk közzétételéhez a hozzájárulásuk szükséges.³¹ Továbbá a Pécsi Ítéletábla egy 2011-es sporteseményen lefotózott rendőr perében úgy érvelt, hogy „a tömegrendezvényen való rendőri részvétel [...] a sport- vagy politikai rendezvényeken a szurkolótáborok egymás elleni fellépésének a megakadályozására kivezényelt rendőrök tevékenysége – különösen a 2006 őszi budapesti események fényében – nyilvános közszereplésnek minősül”, valamint a közzétett képeken több személy is szerepel, ezért a fotók nem tekinthetők egyedi felvételnek, így a rendőr arcának kitakarására sincs szükség.³²

Ebben a zavaros helyzetben a Kúria Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettese az egységes ítélkezési gyakorlat garantálása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta abban az elvi kérdésben, hogy a nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő vagy munkát végző személy e tevékenységében közszereplőnek minősül-e, azaz a személyt beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges-e a hozzájárulása. A Kúria ennek kapcsán a 1/2012. számú jogegységi határozatában fektette le a nyilvános közszereplés kritériumait, ahogyan azt már a fentiekben említettük. A Kúria szerint a rendőr és más közhatalmat gyakorló személy közfeladatot lát el, sőt az állam hatalmát gyakorolja, amikor igazoltat, terelget, oszlat, de joga van megtagadni hozzájárulását képmásának publikálásához. A Kúria szerint ugyanis a nyilvános helyen szolgálati kötelezettséget ellátó személyek tevékenysége nem nyilvános szereplés, továbbá önmagában az, hogy a rendőr a közhatalmi funkciót megtestesítő államhatalmi szerv szolgálatában fejt ki tevékenységét, nem jelenti azt, hogy az intézkedő rendőr közszereplést vállal. A legfőbb bírói fórum hivatkozik továbbá Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény rendelkezéseire, amelyek szerint az állami vagy a helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek („közfeladatot ellátó szerv”) lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és a közérdekből nyilvános adatot – az e törvényben meghatározott kivételekkel – erre irányuló igény alapján bárki megismerhesse. A közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azon személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény írja elő.³³ A törvény indokolása kiemeli, hogy az érintettek törvényben fel nem sorolt egyéb személyes adatainak megismerése azonban már nem feltétlenül szolgálja a szerv működésének átláthatóságát, sőt az információk nyilvánosságra kerülése akár a szerv befolyástól mentes működését is veszélyeztetheti. Indokolt tehát olyan keretet adni a nyilvánosságnak, amely a munkavégzésre irányuló jogviszony és a közfeladat sajátosságaira tekintettel van, és lehetővé teszi a különbségtételt a nyilvánosságra hozható személyes adatok tekintetében. A Kúria hivatkozik továbbá a rendőrségről szóló törvényre is, amely kimondja, hogy a rendőrt az intézkedés során az egyenruhája és az azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. A rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, akkor az intézkedés befejezésekor – köteles a nevét, az azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Továbbá a rendőr köteles szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti, az intézkedés megkezdése előtt, ha veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – felmutatni.³⁴ A közhatalmi tevékenység ellenőrizhetőségéhez, az átláthatóság biztosításához az intézkedő rendőrök képmásának nyilvánosságra hozatala azonban nem szükséges, tevékenységük anélkül is bemutatható a sajtóban. A rendőri munkáról történő tájékoztatás az intézkedést végrehajtó személyek felismerhető, egyedileg beazonosítható képmásának bemutatása nélkül is megvalósítható. Az intézkedést foganatosító rendőr arcképe tehát nem tekinthető közérdekből nyilvános adatnak,

30 BDT2006.1298.

31 Fővárosi Ítéletábla FIT-H-PJ-2009-762.

32 Pécsi Ítéletábla Pf.I.20.360/2011/6.

33 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról 26. szakasz.

34 1994. évi XXIV. törvény a rendőrségről, 20.§ (1) bekezdés.

ugyanis az nem tartozik a rendőri szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy közfeladatának ellátásával összefüggő egyéb személyes adatainak körébe. Ezek a rendelkezések biztosítják azt, hogy a rendőrt intézkedése során – neve, azonosító száma, szolgálati igazolványa, illetve azonosító jelvénye alapján – kétséget kizáró módon azonosítani lehessen.

A Kúria állásfoglalásáról és a rendőrök arcképének kitakarásáról megoszlanak a vélemények a szakma képviselői között. Vannak, akik szerint helyes a Kúria azon érvelése, amely szerint a közfeladatát ellátó rendőr fényképének készítéséhez és kép nyilvánosságra hozatalához szükséges az érintett hozzájárulása, hiszen egy rendőr nem önszántából lát el közfeladatot, hanem parancsra cselekszik,³⁵ míg mások szerint néhány esetben ugyan jogszerű lehet a rendőr arcképének kitakarása, azonban fő szabály szerint a sajtószabadság biztosítása érdekében mindent láthatóvá kell tenni. Ellenkező esetben az amúgy sem nagy bizalomnak örvendő rendőrök „arctalan robotok” lesznek a médiában, és elidegenítve jelennek meg a társadalomtól.³⁶ Vannak olyan álláspontok is, amelyek szerint a „rendőrprobléma” csupán álproblémaként jelenik meg, és léteznek más megoldások is a közfeladatát ellátó rendőr arcképének kitakarására (így például a kommandósok esetében, akik egy maszk segítségével takarják ki arcukat).³⁷ Péterfalvi Attila szerint a törvényre egyszerűen azért van szükség, mert az arcok kitakarásának kötelezettségéről szóló szabályozás ellenkezőjéről úgysem lehetne meggyőzni a bíróságot, azaz végeredményben a hasonló ügyeknek a bíróságon a törvény nélkül is ugyanez lett volna a kimenetelük. Az új Ptk. viszont segíthet abban, hogy egységesebb lehessen a bírói gyakorlat.³⁸ Szabó Máté Dániel adatvédelmi szakértő szerint azonban az ilyen minőségben tevékenykedő személyeknek végső soron nincs is önrendelkezési joguk, így a tömegoszlátó rendőr feladata ellátása során nem hivatkozhat alapvető jogaira, mert ezek ilyenkor „szünetelnek”, hiszen az alapvető jogok célja és feladata pontosan az, hogy megvédjék az állampolgárokat a velük szemben fellépő hatalommal szemben, amelyet jelen esetben éppen az intézkedést végrehajtó rendőr testesít meg. Ilyenkor felfüggesztődik a rendőr magánemberi mivolta, és az állam „kezeként” jár el, így nem hivatkozhat személyiségi jogainak megsértésére sem (Szabó, 2008: 329–341).

A külföldi szabályozást tekintve azt láthatjuk, hogy nem teljesen egyedi megoldás a magyar Kúria állásfoglalása. Van, ahol csupán a jogalkalmazás (például Németország) alakítja ki, és van, ahol kifejezett jogszabályi rendelkezés is létezik (például az Egyesült Államokban, Spanyolországban) arra vonatkozóan, hogy a feladatát teljesítő rendőr képmását tilos nyilvánosságra hozni.

Németországban a történelmi személyiségek (*Person der Zeitgeschichte*) képmása nyilvánosságra hozható, valamint találkozók, felvonulások és hasonló események résztvevőinek ábrázolása is engedélyezett.³⁹ A rendőr mint rendkívüli események résztvevője a jogalkalmazás szerint relatív történelmi személyiségnek minősül, és ebben az értelemben az említett események kapcsán képmása a hozzájárulása nélkül is közzétehető. Azonban a közzététel korlátozható, ha az valamely személy jogos érdekét sérti. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy felvétel készítése a rendőrökről a hozzájárulásuk nélkül nem tiltott és nem is büntethető, a korlátozás csak azok közzétételére vonatkozik (Pausch, 2008: 3–4). Az Egyesült Államokban létező megoldás szerint ha egy civil felvételt készít egy rendőrrel, a rendőr perbe foghatja, és pénzbeli ellentételezést kérhet (Leech, 2003: 258). Így például Illionis államban az Eavesdropping Act tiltja a rendőröket ábrázoló felvétel készítését, és a felvétel közönséggel való megosztását (Claiborne, 2012: 488). Spanyolországban a Public Safety Act tervezete tiltani kívánja a közfeladatát ellátó rendőrt ábrázoló fényképfelvételek készítését és továbbítását. A törvénytervezet értelmében kifejezetten tiltott lenne a jövőben a rendőrökről készült fénykép- és videofelvételek közösségi oldalakon való közzététele is.⁴⁰ A törvényjavaslatot november végén tárgyalta a spanyol kabinet, amely során a tiltakozások hatásaként számos szabálysértést az eredeti tervezethez képest enyhébbnek minősítettek. A javaslatot azonban végül a módosításokkal együtt elfogadták, így várhatóan a kormánypárti többségű parlament azt később el is fogadja majd.⁴¹

35 Dr. Pataki Árpád véleménye, elhangzott a 2013. június 10-én rendezett „Közérdekű magánügy?” című kerekasztal-beszélgetésen.

36 Weyer Balázs véleménye, elhangzott a 2013. június 10-én rendezett „Közérdekű magánügy?” című kerekasztal-beszélgetésen.

37 Bánkuti András véleménye, elhangzott a 2013. június 10-én rendezett „Közérdekű magánügy?” című kerekasztal-beszélgetésen.

38 Dr. Péterfalvi Attila véleménye, elhangzott a 2013. június 10-én rendezett „Közérdekű magánügy?” című kerekasztal-beszélgetésen.

39 KUG 23.

40 Lásd Police protection or citizen censorship? Spain to ban photos and videos of cops, <http://rt.com/news/spain-ban-photos-police-794/> (megjelent: 2013. október 19. (utolsó letöltés: 2013. január 21.)).

41 Lásd Anne Sewell: Spain: Heavier fines for 'illegal protests' than serious crimes, <http://www.digitaljournal.com/article/362430> (megjelent: november 19, utolsó letöltés: 2013. január 21.).

A sérelemdíj

Az új Polgári Törvénykönyv személyiségi jogsérelmek kompenzálására a nem vagyoni kártérítés helyett bevezeti a sérelemdíj jogintézményét.⁴² Így a jövőben a személyiségi jogi sérelem esetén, így például a jogellenesen készített és közzétett képfelvétellel okozott jogsérelem esetén a bekövetkezett hátrány bizonyítása nélkül is járhat a sérelemdíj. A Ptk. korábbi rendelkezéseiben összerosódnak a kár megtérítésének és a személyiségi sérelemért fizetendő pénzbeli elégtételnek a követelményei, ami mind a személyiségi jogok sérelmének pénzbeli orvoslása, mind a vagyoni kártérítés szempontjából problematikus lehet (Boytha, 2003: 3–6).

A sérelemdíjat a jövőben olyan esetben ítéli meg a bíróság, amikor a személyiségi jogot sértő cselekvés vagy mulasztás ténye bizonyítható lesz. A sérelemdíjat azonban nem lehet majd járadékban meghatározni, csak egy összegű lehet. A sérelemdíj szóösszetétel száz éve nem fordul elő a magyar tételes jogban, utoljára a 19. századi büntető perrendtartás 576. és 589. §-a szerint – az ártatlanul elítélteknek járó – sérelemdíjat jelölték e szóval, amely kiterjedt a fogva tartással okozott vagyoni és nem vagyoni károkra (Petrik, 2003: 6–8). Továbbá a jogintézmény a jelenlegi jogalkalmazók számára sem ismeretlen a jelenlegi kártérítési rendszerben sem. A bírói gyakorlat szerint ugyanis nem kell feltétlen bizonyítani a hátrányt, hanem a bírók általában elfogadják, hogy az ilyen sérelem hátránnyal jár. A nem vagyoni kártérítés megítélése során az ítélkezési gyakorlat már kialakította a „köztudomású tény” fogalmát, amely megléte esetén felmenti a felperest a személyiségi jogsértés következtében okozott hátrány bizonyításának kötelezettsége alól. A sérelemdíj jogintézményének bevezetése lényegében ezt a bírói gyakorlat által kialakított gyakorlatot vezeti át az új szabályozásba.

A szabályozás bevezetése után a jogalkalmazási gyakorlat fogja kialakítani a sérelemdíj szabályozásának paramétereit. Sokaknak eszükbe jut majd a francia és az angolszász jogban is ismert szimbolikus kártérítés intézménye, amely a hátrányt nem okozó, de társadalmilag, morálisan elítélendő jogsértésekhez a társadalom rosszallását kifejező, nominálisan jelentéktelen kártérítés intézményét kapcsolja. Járható út lehet ennek megfelelően a bagatell igények megszorodásának és az alaptalan perlekedés rossz gyakorlatának visszaszorítására az a módszer, hogy a bíróságok bár megítélik a sérelemdíjat, de annak összegét a perköltség alatt határozzák meg, gazdaságtalanná téve ezzel a bagatell igények bírói útra terelését. Az ilyen szisztematikus prevenció azonban valóban csak akkor érheti el a célját, ha a jogkereső közönség egy része már saját kárán tanulja meg a bagatell igényt bíróság elé vivő gyakorlat negatív vagyoni hatásait. Másik oldalról pedig nem minősíthető kellően objektívnek és a jogbiztonság követelményéből következően kiszámíthatónak, ha a bíróságok előre nem rögzített játékszabályok alapján, a szubjektivitás esetleg önkénybe átcsapó formáját választják a sérelemdíj szabályainak köszönhetően minden bizonnyal megjelenő rossz társadalmi gyakorlat visszaszorítására (Fézer, 2013).

A sérelemdíjjal kapcsolatos jogalkalmazás kapcsán problémás lehet továbbá annak eldöntése, hogy milyen mérce alapján határozza meg a bíróság a sérelemdíj „odaítélhetőségét”. Hollandiában például a Polgári Törvénykönyv alapján az áldozat követelhet sérelemdíjat, de a holland Legfelső Bíróság alakította ki ezen felül a sérelemdíj mértékének meghatározására vonatkozó alapvető szabályokat, amelyek értelmében a bírónak az eset összes körülményét figyelembe kell vennie, és behatóan kell vizsgálnia a jogsértésnek az áldozat életére gyakorolt hatását, továbbá figyelembe kell vennie a hasonló esetekben eljáró bíróságok esetjogát is (Collignon & Smit Sibinga, 2011: 2). A német Polgári Törvénykönyv 1896-ban az élet, a test, az egészség, a szabadság, a tulajdon vagy másféle jog szándékos vagy gondatlan megsértéséből eredő kár megtérítésének (*Ersatz des Schadens*) kötelezettségét írta elő.⁴³ Olyan kárra nézve, amely nem vagyoni, pénzbeli kártalanítás (*Entschädigung*) csak a törvényben meghatározott esetekben igényelhető.⁴⁴ A polgári törvénykönyv a test vagy az egészség sérelme, valamint a szabadságelvonás eseteiben az okozás vétkességének a megkívánása nélkül tette lehetővé méltányos pénzbeli kártalanítás igénylését (*billige Entschädigung in Geld*) (Boytha, 2003: 3). A bírói gyakorlat ezt a lehetőséget analógia útján kiterjesztette a személyiségi jog más területeire is; 1958-ban a képmás reklámcélú felhasználásával okozott nem vagyoni kár címén is méltányos kártalanítást ítelt meg, noha a jogszabályban megkívánt kártérítési alap hiányzott.⁴⁵

42 Új Ptk, 2:52. szakasz.

43 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) 823. § (1).

44 Uo., 253. §.

45 Herrenreiter-ügy, BGHZ 26, 349.

Összegzés

Az elmúlt években számtalanszor felmerült már a képmás védelmére vonatkozó ítélkezési gyakorlat kodifikálásának szükségessége, mert a korábbi Ptk. vonatkozó rendelkezéseit a bírói gyakorlat már továbbfejlesztette, és a jogalkalmazás alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezés a valóságtól már meglehetősen távol esett. Ugyanakkor vannak, akik úgy gondolják, hogy az ítélkezési gyakorlat megfelelő értelmezéssel kezelni tudta a rendelkezés hiányosságát, ezért nem lett volna szükség azok törvényi rögzítésére, új szabályok bevezetésére. Nehéz egyértelműen meghatározni, hogy a képmás védelme szempontjából a szabályozás bevezetése és a képfelvétel elkészítésének időpontjában az érintett hozzájárulásának a megkövetelése mennyiben volt szükséges, de azt kijelenthetjük, hogy a jogbiztonság szempontjából indokolt lehet a társadalmi viszonyok által életre hívott jogalkalmazási gyakorlathoz igazodni egy bevezetésre kerülő jogszabályi rendelkezésben is.

Egy demokráciában a közéleti tevékenység kritikája minden esetben közérdek, és nélkülözhetetlen a közvélemény szabad alakítása szempontjából. A közszereplőknek többet kell tűnniük, és a róluk készült képfelvétel elkészítéséhez és közzétételéhez fő szabály szerint a hozzájárulásukra nincs szükség. Az új Ptk. képmásvédelmet ellátó szakasza úgy rendelkezik, hogy a nyilvános közszereplés alkalmával, valamint tömegfelvétel esetén a képfelvétel elkészítéséhez és közzétételéhez nem kell a felvételen szereplő hozzájárulása. Ezt megelőzően azonban az új szabályozás kifejezetten szól a közszereplők személyiségének védelméről, és meghatározza bírálhatóságuk határait (azaz személyiségi jogaik korlátozását, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül teszi lehetővé). Kritikus hangok szerint azonban a szükségességi-arányossági teszt elfogadása elhibázott, mivel ez a teszt azt mondja meg, hogy a jogalkotó miként korlátozhatja az alapjogokat, de – az alkotmánybíróság által kialakított tartalommal – alkalmazhatatlan magánjogi vitákban. Az emberi méltóság sérelmének nélkülözését előíró szabályozás pedig a szabályozást kritizálók szerint azért aggályos, mert végső soron minden személyiségi jog az emberi méltóságból fakad, és bármely személyiségi jogsérelem szükségszerűen sérti az emberi méltóságot (Vékás, 2013: 58).

A Kúria jogegységi határozata értelmében a rendőr közfeladatának ellátása során készített fényképe nem közzölhető, mert a közfeladatát ellátó rendőr nem közszereplő. A döntés indoklása szerint a közszereplés egyik fontos eleme, a közszereplésre irányuló szándék nem valósul meg, mert a rendőr nem önszántából cselekszik, ezért cselekménye egyebek között nem minősülhet nyilvános közszereplésnek. Ezzel ellentétben sokan úgy gondolják, hogy a rendőr tevékenysége közszereplés, mert a rendőr hivatásának választásával azt is vállalja, hogy közfeladatának ellátása során a róla készült fénykép a nyilvánosság előtt láthatóvá válik.

A személyiségi jogok sérelme esetén bevezetendő sérelemdíj jogintézménye kapcsán a klasszikus kártérítési előfeltételek (hátrány, jogellenes magatartás, okozati összefüggés, felróhatóság) vagyoni károkra alakított értelmezése nem alkalmazható. Ezért az új Ptk-nak legalább az alapvető kérdések tekintetében iránymutatást kellene adnia, és nem a jogalkalmazásra hagynia annak eldöntését, hogy ezeket a jogintézményeket milyen megváltozott tartalommal alkalmazza. A kritikusok szerint lehetséges ugyanis, hogy a bíróságok csupán az igény jogalapját nevezik majd át sérelemdíjjá, azonban az ítélkezés módszerében továbbra is elsősorban hátrányközpontú szemléletet követnek.

A képmásvédelem témakörét elemezve számos vitatott kérdéssel találjuk szembe magunkat. Arra, hogy ki minősül közszereplőnek és ezáltal a médiában való közzététel szempontjából kinek a képmása esik más elbírálás alá, vagy hogy a Kúria rendőrök arcképének nyilvánosságra hozatalát eldöntő jogegységi határozata milyen hatással lesz a rendőrök társadalmi megítélésére vonatkozóan, nincsenek egyértelmű válaszok, de azt sem tudhatjuk teljes bizonyossággal, hogy a sérelemdíj jogintézményének elvben megszabott sajátosságait a jogalkalmazási gyakorlat miként értelmezi majd. E kérdések tárgyalása esetén a tét minden esetben a véleménynyilvánításhoz való jog határainak kijelölése vagy a kijelölt határok „átlépésének” szankcionálása, amely egy demokratikus berendezkedésű államban mindig kiemelt figyelmet igényel.

Irodalom

Abasins, Valentins (2012): My Image is my Property – Personal Image Protection on the Internet. *Working Papers Series*. 4.

Boronkay Miklós (2013): A képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jog. *In Medias Res*, 1. sz.

Boytha György (2003): A személyiségi jogok megsértésének vagyoni szankcionálása. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 1. sz. 3–6.

Claiborne, Stephanie (2012): Is It Justice Or A Crime To Record The Police?: A Look At The Illinois Eavesdropping Statute And Its Application. *John Marshall Law Review*, Winter. 488.

Collignon, Antoinette & Smit Sibinga, Karolien (2011): Dutch personal injury law. Negligence and Damages. *Newsletter of the International Bar Association Legal Practice Division*, No. 1. 2.

Leech, Michael J. (2003): Federal, State and Common Law Privacy Issues for the Computer Age. 34th Annual Institute on Employment Law Program, September–November 2005.

Majtényi László (2006): *Az információs szabadságok. Adatvédelem és a közérdekű adatok nyilvánossága*. Budapest: Complex.

Majtényi László (2013): Amikor a méltányos közérdek bírál. *Élet és Irodalom*, 32. sz.

Pausch, Wolfgang (2008): Der Polizeibeamte und das Recht am eigenen Bild. *DPolG – Info*, Nr. 25. 3–4.

Peschka Vilmos (1976): A jogszabályok értéktartalma. *Állam- és Jogtudomány*, 4. sz. 572–574.

Petrik Ferenc (2001): *A személyiség jogi védelme, a sajtó-helyreigazítás*. Budapest: HVG-Orac.

Petrik Ferenc (2003): A nem vagyoni kár megtérítésének védelmében. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 1. sz. 6–8.

Petrik Ferenc, szerk. (2013): *Polgári jog I-III. – Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest: HVG–Orac. 191, 198.

Szabó Máté Dániel (2008): Nyilvános magánszféra – Hol a határ? In: *Ünnepi kötet Sári János egyetemi tanár 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest: Rejtjel. 329–341.

Tattay Levente (2007): *A közszereplők személyiségi jogai*. Budapest & Pécs: Dialóg Campus.

Törő Károly (1979): *Személyiségvédelem a polgári jogban*. Budapest: Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó.

Vékás Lajos (2013): *A Polgári Törvénykönyv – magyarázatokkal*. Budapest: Complex.

Fézer Tamás: Bagatell igények kiszűrése a személyiségi jogi perekben. <http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/szakma/a-bagatell-igenyek-kiszurese-a-szemelyisegi-jogi-perekben> (utolsó letöltés: 2013. november 18.).

Viera, John David (1988): Images as Property in Image Ethics: The Moral Rights of Subjects. In: Gross, Larry & Katz, John Stuart & Ruby, Jay (eds): *Photographs, Film, and Television*. New York & Oxford: Oxford University Press.

Szeghalmi Veronika jogász, a Médiatanács Médiatudományi Intézetének (MTMI) tudományos munkatársa. Az MTMI összehasonlító médiajogi projektének keretén belül a magánélet védelméhez való joggal és annak részjogosultságaival foglalkozik, ezen felül az intézet további projektjeiben az uniós államok médiaszabályozását és médiarendszerét vizsgálja. E-mail: szeghalmi.veronika@mtmi.hu